

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА НАУКМА & ACRES
«АНТИКОРУПЦІЙНІ СТУДІЇ»
КУРС «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

**ТЕМА 3. ІНШІ ВИДИ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ: ЧОМУ ЇХ ІГНОРУЮТЬ?**

Євген Ніколаєв

Осінній триместр 2021-2022 навч. року

Фальсифікації, фабрикації, обман: визначення у Законі України «Про освіту»

ФАБРИКАЦІЯ

— **вигадкування** даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

ФАЛЬСИФІКАЦІЯ

— свідома **зміна** чи **модифікація** вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

ОБМАН — надання **завідомо неправдивої** інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу. Формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Чіткої межі між цими визначеннями немає. Тому більшість порушень академічної доброчесності можна віднести як до одного, так і іншого «типу».

Приклади фальсифікацій і фабрикацій

МАНІПУЛЯЦІЇ З ДАНИМИ

- вигадування емпіричних даних замість їх одержання під час експерименту
- зміна, спотворення, приховування частини одержаних даних
- безпідставне ігнорування частини одержаної під час дослідження інформації, зокрема тієї, яка суперечить вихідній гіпотезі авторів дослідження
- спотворення результатів анкетування учасників освітнього процесу
- спотворення інформації про учасників певного дослідження (наприклад, соціологічного опитування чи поведінкового експерименту)
- фальсифікація джерел інформації:
 - приписування певному джерелу тієї інформації, якої воно не містить
 - вигадування неіснуючих джерел інформації
 - наведення посилань на джерела, які насправді не опрацьовувались під час дослідження
- «осучаснення» опрацьованих публікацій шляхом зазначення в їхньому описі більш пізнього року видання, ніж справжня дата їх оприлюднення

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВЦІВ

- фабрикація наукових праць: оприлюднення текстів, які не є результатом проведеного дослідження, не містять новизни, однак мають формальні ознаки **наукових публікацій**;
- звітування, що видання, в якому опубліковано наукову статтю, відповідає певному критерію (індексація у системі Scopus і под.), коли ця інформація є неправдивою;
- створення публікацій «заднім числом», зокрема в попередніх випусках електронних видань;
 - журнал «рекомендовано до друку» у червні, статті приймають до вересня;
 - виготовлення фальшивого паперового примірника справжнього видання, що на відміну від оригіналу містить потрібну публікацію;
- звітність за результатами участі в «імітаційних» наукових конференціях;
- підвищення кваліфікації, що відбувається лише «на папері»;
- неправдива кількість годин (тривалість) підвищення кваліфікації, що вказана у відповідному документі;
- фальсифікації у спеціальних ситуаціях (рейтингування викладачів, вчене звання, акредитація, ліцензійні умови, захист дисертації та ін.)

Оцінювання результатів навчання

Необ'єктивне Упереджене оцінювання

- неякісно складені завдання
- неефективність обраних методів оцінювання (низька валідність, низька надійність) для оцінювання певних результатів навчання
- примушування викладача до використання певного типу завдань
- лотерейний принцип вибору екзаменаційних білетів
- свідоме завищення результатів оцінювання на прохання колег, керівництва (кумівство, непотизм), родичів; унаслідок хабара; аби не відраховувати студента
- свідоме заниження результатів оцінювання з метою примусу до додаткових платних занять
- добровільно-примусова купівля навчальних чи інших видань викладача як умова успішного проходження оцінювання
- примус до відвідування додаткових платних занять
- відсутність адаптації завдань до особливих освітніх потреб

Також результати оцінювання спотворюються унаслідок такого:

- списування
- «бомба» — завчасна підготовка повної відповіді на екзаменаційний білет
- недозволена допомога викладача
- продаж/викрадення завдань до іспиту/тесту
- неможливість належного контролю дій студентів під час проведення оцінювання в дистанційній формі
- відсутність або неефективність процедури апеляції — оскарження результатів оцінювання
- відсутність змін до завдань з року в рік

Окремі дії студентів

- недозволена співпраця з іншими студентами при виконанні певного завдання
- складання іспиту/заліку/іншого виду контролю замість іншої особи
- написання не свого варіанту завдання
- надання як виконаного завдання тієї письмової роботи, яка вже подавалася як звітність з іншої дисципліни, без дозволу викладача

Ще декілька видів порушень (1)

Assignment outsourcing ≈ Contract cheating

— аутсорсинг завдань / виконання роботи (завдання) на замовлення іншою особою / «контрактний» плагіат / використання письмової роботи, написаної іншою (третьою) особою, як своєї власної.

- Дисертація чи наукова стаття — це не «assignment», тому контекст поняття в англomовних країнах вузчій за український.

Академічний саботаж — свідомі дії чи бездіяльність одного учасника освітнього процесу чи досліджень, що перешкоджають реалізації легітимних цілей іншого учасника.

- Вчинення дослідником таких дій, які дають йому можливість отримати нелегітимну академічну вигоду чи зменшити таку для інших членів академічної групи чи спільноти (наприклад, шляхом затягування процесу рецензування роботи автора для використання результатів у власних цілях, знищення певних даних відносно інших дослідників-конкурентів).*

Неправдиве співавторство

- «примарне» авторство ~ contract cheating
- почесне/статусне (спів)авторство
- співавторство замість чесного інформування про функцію особи у певному дослідженні (наприклад, студент/аспірант має вказувати свого наукового керівника як співавтора)
- приховування конфлікту інтересів у медичних, фармацевтичних дослідженнях, дослідженнях у сфері тютюнопаління, раніше — також алкогольні напої
- купівля-продаж, бартер співавторством

Замовні наукові публікації під виглядом незалежних — часто медицина + фармацевтика + тютюн.

Некваліфіковане керівництво поточними та кваліфікаційними письмовими роботами студентів.

Примус студентів до участі у конференціях, підготовки наукових статей.

Низька якість навчальних видань.

* Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт. URL: <https://tinyurl.com/38nfehwr>

Ще декілька видів порушень (2)

Вступ на навчання ~ Admission fraud

- прийом на навчання осіб, які мають недостатню підготовку порівняно із рівнем вимог, необхідним для успішного здобуття вищої освіти
- вступні випробування, що їх ЗВО проводить самостійно, є зоною ризиків недоброчесності і корупції
- нерелевантні вимоги до вступників (наприклад, складання випробування із фізичної підготовки для вступу на спеціальність «Право» до ЗВО у сфері управління МВС)
- необ'єктивність процедури розгляду апеляцій

Дисертаційні дослідження

- підготовка тексту дисертаційного дослідження, супровідних наукових статей, тез доповідей, монографії на замовлення
- академічний саботаж під час підготовки дисертації:
 - некваліфіковане наукове керівництво дисертаційним дослідженням / консультування дисертанта‡
 - зловживання при обговоренні дисертаційного дослідження на кафедрах / у відділах‡
 - неправдиве інформування дисертанта про чинні правила підготовки і захисту дисертаційного дослідження та ін.
- добровільно-примусові неофіційні платежі на різних етапах підготовки та захисту дисертації
- фабрикація документів про впровадження результатів дисертаційного дослідження
- некваліфіковане опонування на захисті дисертації‡
- успішний захист дисертаційних досліджень низької якості, у т.ч. тих, що містять псевдонаукові положення‡

Рішення у площині політик і управлінської діяльності закладу освіти

Суміщення посади керівника закладу вищої освіти із статусом голови вченої ради.

Суміщення (інших) адміністративних посад.

Заниження нормативів часу на виконання певних видів академічної роботи викладачів / письмових завдань студентів.

Постійні зміни вимог до викладачів, їхньої діяльності, критеріїв її результативності та ефективності.

Непотизм (кумівство) під час найму викладачів та їхнього просування в кар'єрі; окремо слід розглядати те саме щодо адміністративних посад.

Конфлікти інтересів.

Академічний інбридинг.

Примусові роботи з благоустрою території, приміщень гуртожитків.

Примусові благодійні внески.

Викладання дисципліни без належної професійної підготовки.‡

Зловживання посадовими обов'язками.‡

Неналежний контроль якості навчальних видань закладу освіти.

- Ці видання читають студенти, вони слугують прикладом того, як треба (?) писати тексти.

Прогалини політики академічної доброчесності закладу освіти

Відсутність свідчень практичного застосування документів, що визначають політику академічної доброчесності закладу освіти.

Виключення певних видів академічних робіт з-під обов'язкової перевірки на ознаки плагіату.

Вибірковість при перевірці певних видів академічних робіт на ознаки плагіату: «перевіряється 10% дипломних робіт, обраних випадковим чином».

Вимога до викладачів перевіряти доробок студентів на ознаки плагіату без доступу до необхідного програмного забезпечення.

Встановлення у внутрішніх документах закладу освіти допустимого відсотка текстових запозичень.

Відсутність або невиконання вимоги про обов'язкове оприлюднення усіх кваліфікаційних робіт здобувачів освіти.

Ігнорування результатів досліджень при розробці та впровадженні політики академічної доброчесності.

Плагіат документів про академічну доброчесність, інших внутрішніх документів закладу освіти.

Неякісно/незрозуміло написане положення.

Ігнорування, приховування, неофіційне врегулювання повідомлень про порушення академічної доброчесності.

- Унаслідок цього відсутня офіційна звітність про розгляд випадку і можна неправдиво стверджувати «у нас недоброчесності немає»

Тиск на осіб, які повідомляють про порушення.

Дії, спрямовані на беззастережний захист порушника академічної доброчесності.

IV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

4.1. Порушення академічної доброчесності вважається:

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

Погоджуюсь, що виявлення плагіату у представлених для перевірки матеріалах є підставою для відмови в допуску до захисту (для рекомендації до друку).

Додаток: електронний варіант представлених для перевірки матеріалів.

Інші порушення та фактори, що пов'язані із вищою ймовірністю порушень доброчесності

Неналежне рецензування

- некваліфікована чи упереджена рецензія‡
- підписант рецензії не писав її текст
 - те саме щодо рекомендаційних листів, довідок тощо
- суто позитивна рецензія
- вимога до автора процитувати в публікації роботи рецензента

Підробка/фабрикація документів

- довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження
- документи, що дають право на пільгові умови вступу на навчання
- медичні довідки
- сертифікат/довідка про вакцинацію
- документи про здобуття попереднього рівня освіти (часто — іноземні)
- «залікова книжка»

Заочні наукові конференції.

Хижацькі наукові журнали.

Наукові журнали-«мурзилки».

Послуги з проходження міжнародного стажування без особистого відвідування іншої країни.

Непропорційно висока частка представників базового ЗВО серед переможців офіційних всеукраїнських студентських олімпіад та конкурсів наукових робіт.

Недостовірне інформування учасників освітнього процесу про освітні програми, систему оцінювання, результати навчання, конкурси тощо.

Псевдонаукова діяльність.‡

Індустрія комерційних послуг з публікації наукових статей у виданнях, що індексуються у Scopus, Web of Science.

Маніпуляції з наукометричними показниками.

Вимога цитувати певних осіб у наукових публікаціях.

Низька культура рецензування.